

prosinec 2009

Ukrajinská media v České republice

Lucie Trlifajová

Abstrakt:

V České republice žije téměř sto třicet pět tisíc ukrajinských občanů, k ukrajinské národnosti se hlásí dvacet až dvacet pět tisíc obyvatel země. V zemi vychází pravidelně dva ukrajinské měsíčníky a jeden dvouměsíčník s celkovým nákladem nedosahujícím pěti tisíc kusů. V současnosti (podzim 2009) neexistuje radiové ani televizní vysílání v ukrajinském jazyce, ukrajinsky vysílá pouze ukrajinské vysílání rádia Svobodná Evropa.

Cílem následující reportáže je přiblížit povahu těch několika ukrajinským menšinovým mediím, které jsou v České republice dostupné.

Minulost

Ukrajinská komunita v České republice se utvářela ve dvou vlnách – „starší“ do značné míry politicky motivovaná migrace, tedy ti, kteří do země přišli převážně před rokem 1948, a „nová“ vlna, v současnosti početně daleko významnější, ekonomičtí migranti přicházející po roce 1989. Přítomnost Ukrajinců v českých zemích se samozřejmě promítá i do podoby menšinových medií vydávaných touto skupinou.

Je téměř absurdní dívat se do historie a srovnávat aktivitu meziválečné a současné ukrajinské komunity. Podmínky, doba, zájmy i složení obou vln, stejně jako podpora státu jsou zcela odlišné. Na druhou stranu – řada příslušníků zejména starší diaspory se k tomuto období stále vztahuje a zejména ve dvacátých letech minulého století lze skutečně Prahu považovat za jedno z významných, ne-li nejvýznamnějších center ukrajinské diaspory (viz Zylinskyj 1995, Vacek, Babka 2009).

Aktivita a angažovanost meziválečné ukrajinské migrace se samozřejmě projevila i v množství a podobě periodik, která v tomto období vycházela. Vlastní tituly vydávali ukrajinští nacionalisté stejně jako revoluční socialisté, vycházela řada kulturně-publicistických, literárních a vědeckých periodik. Vzhledem k tomu, že v Praze a v Pardubicích působily ukrajinské vysoké školy a gymnázium, vznikaly zde studentské

časopisy, opět často s výrazně politickým zaměřením. Vycházely ale i humoristické žurnály, sokolský nebo tradičně pravicový ukrajinský skautský časopis atd.

Několik desítek tiskovin, které byly v tomto období vydávány, odráželo na jednu stranu snahu národně konsolidovat ukrajinskou migraci na kulturním, politickém i vědeckém základě, informovat o dění v rámci diaspory, na druhou stranu se v nich jasně projevovала roztržičnost této komunity – ideové neshody, prudké polemiky a dohady¹.

Dalším, ne zcela naplněným účelem, bylo informovat širokou veřejnost o situaci na Ukrajině, s tímto cílem vycházely v meziválečném období některé publikace i v české mutaci. (Vacek, Babka 2009, Zilynskyj 1995)

K poklesu počtu vydávaných periodik dochází už během třicátých let dvacátého století. Většina aktivit ukrajinských spolků pak byla v Česko-Slovensku ukončena ovládnutím země nacisty, omezeně pokračoval kulturně orientovaný, nepolitický tisk, podporu měl zejména v prvních letech ukrajinský nacionalistický, pronacisticky orientovaný směr. Po konci druhé světové války sice existovala snaha vrátit se k předcházejícímu období, k rozsáhlejší obnově už ovšem nikdy nedošlo a nástup komunismu definitivně ukončil činnost ukrajinských organizací na českém území. Jediný ukrajinský spolek existoval v Prešově, jeho působnost (vyjma krátkého období okolo roku 1968) se ovšem omezovala jen na Slovensko. (Vacek, Babka 2009, Zilynskyj 1995)

Současnost

V roce 1991 přijalo Československo Listinu základních práv a svobod, jejíž součástí je mimo jiné právo menšin na samostatný rozvoj, sdružování a předávání informací ve vlastním jazyce. Za národnostní menšinu je přitom považována taková skupina občanů České republiky, která se odlišuje od většiny (na základě jazyka, kultury, původu nebo tradice), sama sebe za menšinu považuje a má historicky utvořený vztah s ČR. Zmíněné menšiny, mezi které patří i ukrajinská, mají právo na státní podporu v oblasti vzdělání, kulturních aktivit a rozšiřování a přijímání informací ve svém jazyku².

¹ Během let 1917–1920 se na Ukrajině v čele vznikajícího nezávislého státu vystřídalo rychle za sebou několik vlád – vláda tzv. Centrální rady vedená Michajlem Hruševským, Hejtmanát v čele s generálem Skoropadským, Direktorát pod vedením Šimon Petljury a postupně třikrát vyhlášená Sovětská republika Ukrajina. Paralelně byla část země ovládána anarchisty pod vedení Nestora Machny, v západní (tedy rakousko-uherské) části vznikla Západo-ukrajinská republika. Do Československa také přecházeli bývalí příslušníci haličské armády a obyvatelé vesnického původu, jejichž národní identita se částečně formovala až v českých zemích.

V době příchodu do Československa (stejně jako do dalších evropských zemí) byly tedy pro ukrajinské emigranty otázky politické příslušnosti velmi aktuálním tématem, často spojeny s nadějí v brzkou obnovu nezávislého státu. Ve 30. letech počet aktivit klesá, v důsledku politického vývoje, vnitřních sporů, poklesu státní podpory, nástupu nové generace etc. Podobný vývoj je ovšem možné sledovat i u ruské emigrace. (viz např. Zilynskyj 1995)

² Viz například stránky Rady vlády pro národnostní menšiny. <http://www.evropskyrok.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rmm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

Podle šéfredaktorky Ukrajinského žurnálu Lenky Knapové-Vichové lze ovšem i ve státní grantové politice pro menšinový tisk sledovat určitý vývoj. Zatímco dlouho byly státní granty zaměřené pouze na aktivity určené dané národnostní menšině (tedy občanům ČR dané národností), asi od roku 2000 je naopak kladen důraz na projekty zaměřené na integraci nově příchozích migrantů.

Po roce 1989 dochází k obnově ukrajinského spolkového života. Do země zároveň přichází první ekonomičtí migranti. Mezi oběma skupinami ovšem vzniká odstup, daný odlišností zájmů, zkušeností, vzájemnou nedůvěrou, obavami starší diaspory na straně jedné a nezájmem na straně druhé. V devadesátých letech dvacátého století jsou tedy hlavními aktéry ukrajinského spolkového života v České republice především příslušníci starší migrace.

S přelomem tisíciletí se ovšem situace mění, pomalu roste zájem nové vlny ukrajinské migrace o místní společnost, i v rámci starší vlny ukrajinské migrace roste podíl příslušníků mladší generace. Tento vývoj se projevuje i do podoby ukrajinského tisku. V současnosti v České republice žije téměř sto třicet pět tisíc ukrajinských občanů³, k ukrajinské národnosti se hlásí další dvacet až dvacet pět tisíc obyvatel země⁴.

Současná tištěná média v ČR

V České republice pravidelně vychází dva ukrajinské měsíčníky a jeden dvouměsíčník s celkovým nákladem nedosahujícím pět tisíc kusů. Jen pro srovnání – v zemi je vytištěno přes dva miliony výtisků placených deníků denně (údaje k srpnu 2008) nebo okolo tří milionů výtisků týdeníků (včetně TV magazínů).⁵

V ostatních mediích kromě tisku je ukrajinská menšina zastoupena naprosto minimálně. Donedávna vysílalo pražské **rádio Regina** (Český rozhlas) krátké vysílání v ukrajinštině, s příznačným názvem „Pět minut o Ukrajině“. V současnosti neexistuje radiové ani televizní vysílání v ukrajinském jazyce. V Česku dále působí od roku 1995 ukrajinské vysílání Svobodné Evropy – **Rádio Svoboda**, to se ovšem zaměřuje své vysílání především na Ukrajinu a nelze jej úplně zařadit mezi ukrajinská média v České republice.

Nejstarší z ukrajinských časopisů, **Porohy**, „Informační kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice“ vznikly v roce 1993 jako menšinový tisk původní ukrajinské diaspory v České republice. Dnes se tematicky snaží pokrýt zájmy a problémy obou imigračních vln Ukrajinců v České republice. Porohy jsou vydávány Ukrajinskou iniciativou

³ Počet Ukrajinců v České republice v posledních měsících lehce klesl, v červenci 2009 v zemi přebývalo 133 733 osob s ukrajinským občanstvím, z toho 42 429 s trvalým pobytem. Viz. ČSÚ, Cizinci podle typu pobytu. Dostupné na [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/1F004A5D4D/\\$File/c01t03.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/1F004A5D4D/$File/c01t03.pdf) [Navštíveno 28. 10. 2009].

⁴ Podle sčítání lidu 2001 se k ukrajinskému občanství hlásilo 22 112 osob, v období 2001-2007 nabylo českého občanství 2 377 občanů Ukrajiny. Viz. ČSÚ, Sčítání lidu – obyvatelstvo podle národnosti. Dostupné na [http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002F584C/\\$File/41140301.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002F584C/$File/41140301.pdf) [Navštíveno 28. 10. 2009]., ČSÚ, Nabývání státního občanství. Dostupné na [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/42004408D3/\\$File/c04r01.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/42004408D3/$File/c04r01.pdf) [Navštíveno 28. 10. 2009].

⁵ Viz. Týden, Náklady tisku. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/media/naklady-tisku.html> [Navštíveno 28. 10. 2009].

a jsou tedy v porovnání s ostatními ukrajinskými periodiky stále nejúžejí spojeny se starší ukrajinskou menšinou v České republice.

Jako alternativa k Porohům vznikl v roce 2005 **Ukrajinský žurnál**, který vychází z iniciativy spíše mladší generace. Žurnál definuje sám sebe jako „měsíčník pro Ukrajince v České republice, Polsku a na Slovensku“ a zaměřuje se na náročnější skupinu čtenářů. Jeho cílem je přesáhnout obzor kulturní menšiny, vytvořit prostor pro různé pohledy – žurnál sice navazuje na tradici ukrajinské migrace do České republiky, nesoustředí se ovšem jen na Česko a Ukrajinu, ale celkově na prostor středovýchodní Evropy. Redakce sídlí v Praze a Varšavě, má dopisovatele na Slovensku a Ukrajině. Šéfredaktorka Ukrajinského žurnálu, Lenka Knapová-Vichová, patřila k redakci Porohů, mezi oběma časopisy tedy existuje úzká vazba.

V 2008 vzniklo v Praze další ukrajinské periodikum, reklamně-informační věstník **Ukrgazeta**. Existence Ukrgazety je spojena výhradně s novou vlnou ukrajinské migrace, sama sebe označuje jako „Перша Українська газета в Чеській Республіці“ tedy za první ukrajinské noviny v České republice. Vznikla jako projekt dvou bývalých studentů managementu na ISME, jedné z pražských ruskojazyčných vysokých škol. V porovnání s Porohy a Ukrajinským žurnálem, které jsou více propojeny s českou většinovou společností a spolupracují s místními institucemi a organizacemi, se Ukrgazetu orientuje spíše na ukrajinské státní instituce (pražské velvyslanectví Ukrajiny), ruské a ukrajinské školy v Praze, komerční subjekty, nově vznikající ukrajinské organizace v České republice. Teprve v poslední době roste počet kontaktů na české prostředí. Z rozhovoru s redakcí Ukrgazety je patrné, že i po roce existence jde stále o rychle se vyvíjející a měnící se projekt. Podle hlavního redaktora Anatolije Krata představuje pro noviny problém sehnat v českém prostředí dostatek kvalifikovaných ukrajinských novinářů.

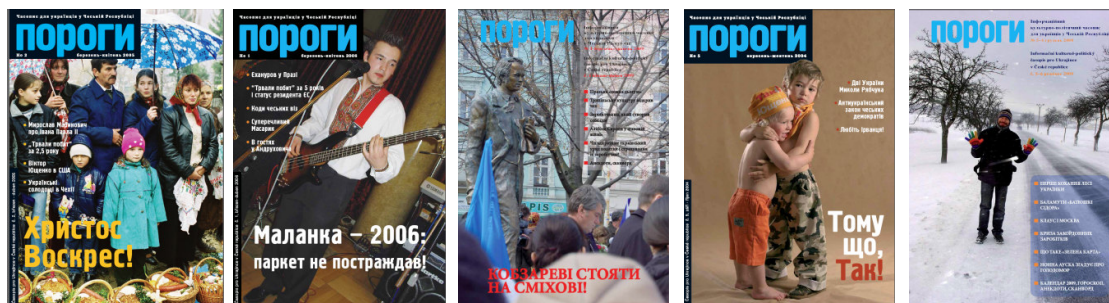
V Ostravě do roku 2007 vycházelo další tištěné periodikum, občasník **Ostravská prosvita**, vydávaný Sdružením Ukrajinců a příznivců Ukrajiny, zaměřený především na starší ukrajinskou migraci. Náklad se pohyboval mezi dvěma a pěti sty kusů, existence občasníků byla úzce spojena s osobou Vlastimila Vaníka, vzhledem k jeho dlouhodobé nemoci je v současnosti zastavena.

Ukrajinská iniciativa vydávala několik let **Ukrajinský věstník**, krátký informační leták.

Časopisy vychází pouze v ukrajinštině, jen Ukrajinský žurnál má jednou ročně i českou verzi. Jejím cílem je zvýšit povědomí české společnosti a zejména pak novinářů o Ukrajině, vytvořit prostor pro vzájemný dialog. Jde o výběr článků zaměřených specificky na české publikum – témata jako je hladomor na Ukrajině, rok 1968 z ukrajinské perspektivy, současné „rozdělení“ Ukrajiny, vývoj česko-ukrajinských vztahů atd. Česká verze žurnálu je distribuována zdarma.

Obsah a zaměření hlavních tištěných medií

Пороги (Porohy)

Porohy vychází jednou za dva měsíce s nákladem 1000 výtisků, cena jednoho čísla je 20 korun. Vydavatelem je sdružení Ukrajinců v České republice. Archivní čísla od roku 2002 a jejich české resumé jsou k dispozici online na stránkách Ukrajinské iniciativy v ČR www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy (stránky mají ukrajinskou a českou verzi).

V současnosti mají jednoho stále šéfredaktora, původně ukrajinského novináře Oleksu Livinského, výraznou osobnost mezi českými Ukrajinci. Časopis spolupracuje – převážně na základě osobních kontaktů – s ukrajinskými i českými novináři (např. Respekt, A2), s českými úřady a neziskovými organizacemi, část článků je vyměňována s dalšími ukrajinskými menšinami v Evropě.

Co se týče obsahu, časopis podává přehled o aktuálním dění mezi českou ukrajinskou komunitou. Delší články jsou věnované tématu souvisejícím s meziválečnou ukrajinskou migrací, historií, kulturou, česko-ukrajinskými vztahy, částečně jde o krácené vědecké statě. Značný důraz je věnována vývoji na poli migrace. Vedle aktuálních informací se zde objevují reportáže o problémech současné ukrajinské migrace – témata jako klientský systém, víza, změny cizineckého zákona, zachyceny jsou jednotlivým příběhy Ukrajinců přicházejících do Česka.

Roste počet článků věnovaných dalším skupinám ukrajinské diaspory v zahraničí. Pozornost se také soustředí na dění na Ukrajině, rozhovory, analýzy, atd. Ve snaze přiblížit časopis co nejširšímu publiku jsou na závěr zařazeny (lehce paradoxně působící) křížovky a vtipy. Součástí jsou také krátké literární, hudební a výtvarné recenze zaměřené jak na Česko, tak Ukrajinu.

Porohy vychází díky grantové podpoře Ministerstva kultury České republiky, v loňském roce i s nízkou podporou ukrajinské vlády.

Український журнал (Ukrajinský žurnál)

Ukrajinský žurnál, jehož vydavatelem je občanské sdružení Ruta, vychází ukrajinsky jednou měsíčně (náklad 1 500 kusů, cena 30 Kč), od roku 2006 je jednou ročně vydávána česká verze. Ve spolupráci s IOM vydává sdružení Ruta také informační brožury pro Ukrajince v ČR. Ty jsou stejně jako ukrajinská a česká čísla žurnálu k dispozici online na www.ukrzurnal.eu (stránky mají ukrajinskou, českou, polskou a anglickou verzi, ukrajinská je informačně nejobsáhlejší, návštěvnost se pohybuje okolo tří tisíc osob měsíčně).

Časopis má poměrně početnou redakci – v Praze sedm lidí, pět ve Varšavě, dopisovatele v Prešově a Kyjevě. Jde o příslušníky jak staré, tak nové diaspory, šéfredaktorka Lenka Knappová-Vichová je původem ze Slovenska. Nejvíce čtenářů je z České republiky, dále Polsko, Slovensko, předplatitelé jsou i po světě Kanada, Austrálie, atd. Kromě Prahy je v Česku časopis možné koupit v Ostravě, Olomouci a v Hradci Králové.

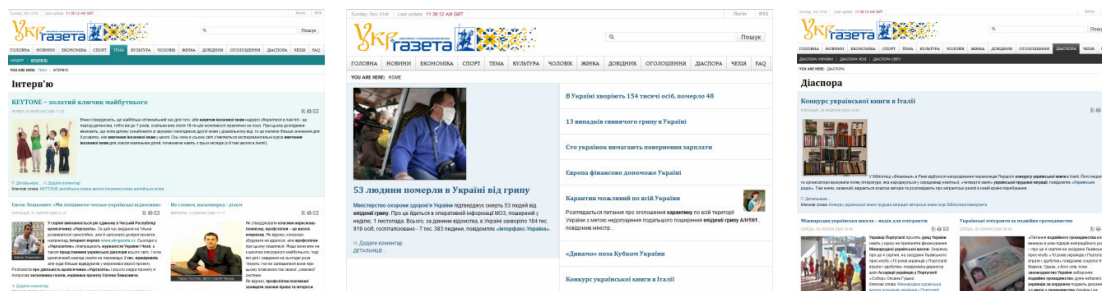
Oproti ostatním ukrajinským tiskovinám není prioritou Ukrajinského žurnálu oslovit co nejširší skupinu čtenářů, ale udržet vysokou úroveň, cílem uchopit jednotlivá témata do hloubky, články jsou analytičtější povahy, kulturně-historicko-společensko-politicky zaměřené. Jádro jednotlivých čísel leží ve specifickém tématu, kterému je věnován soubor článků různých autorů, přičemž nejde jen o ukrajinské novináře, ale spíše odborníky na dané téma. Spektrum je poměrně široké – od ukrajinsko-židovského dialogu, likvidace Banderovců na Slovensku, přes genetiku a energetiku po současnou ekonomickou krizi a hledání ukrajinské identity.

Další rubriky se zaměřují na česko-ukrajinské vztahy (akce Visla v mediích, český projekt kvalifikovaných pracovníků, seriál o utváření ukrajinského národa, atd.), dále je pravidelnou součástí obsáhlý rozhovor s hostem, politické analýzy aktuálního dění na Ukrajině, značný prostor je také věnován kultuře a recenzím.

Aktuálním praktickým problémům, se kterými se potýkají současní migranti, většinou v Ukrajinském žurnálu není věnována soustavná pozornost. Sdružení Ruta ovšem vydává ve spolupráci s českými úřady, IOM, Českou charitou zmiňované informační brožury v ukrajinštině, zachycující aktuální změny cizineckého zákona, změny spojené se vstupem ČR do Schengenu, etc.

Hlavním sponzorem žurnálu byla v době jeho začátku Western Union bank⁶, která také podporuje tisk informační brožur. V současnosti časopis vychází díky podpoře českého a ukrajinského ministerstva kultury.

Укргазета (Ukrgazeta)

Ukrgazeta, jehož vydavatelem je stejnojmenné občanské sdružení, vychází jednou za měsíc v nákladu 2 000 výtisků, cena za jeden výtisk je 20 korun. Vedle tištění podoby spravuje redakce denně aktualizovaný internetový portál www.ukrgazeta.cz (stránky mají pouze ukrajinskou verzi, návštěvnost mezi 300 a 500 osobami za den). V tištěné podobě vychází jednou měsíčně, kromě Prahy jsou noviny distribuovány do Brna, Liberce a Českých Budějovic.

Redakce je poměrně malá, kromě hlavního redaktora zde je další jeden, respektive dva autoři. Ukrgazeta má ovšem poměrně široký záběr, od zpravodajství, ekonomiky a kulturu po křesťanství nebo stránky pro muže a ženy. Řada článků, zejména na internetovém portálu, jsou jen krátké kompilace, podobně je tomu i v tištěné verzi, další píší dobrovolní přispěvatelé. Hlavní strana je věnovaná obsáhlejší reportáži, často opět migrační téma. Zejména na titulní a závěrečné straně je značný prostor věnován reklamě.

Jak již bylo zmíněno, Ukrgazeta vznikla jako projekt dvou bývalých studentů managementu na ISME, jedné z pražských ruskojazyčných vysokých škol - Romana Iljuka a Evgenia Leškoviče. Hlavní impulsem bylo podle nich absence ukrajinských novin na českém trhu, která vede k tomu, že většina Ukrajinců v České republice čte ruský tisk – který je ovšem informačně zaměřený na vývoj v Rusku. V důsledku toho pak ti Ukrajinci, kteří nemají přístup na internet, ztrácí možnost informovat se o aktuálním vývoji ve své zemi.

Podle slov redakce je Ukrgazeta zaměřena na všechny Ukrajince v České republice, přesto je patrný důraz na současné ukrajinské migranty – s tím souvisí zaměření článku, které často zejména v části věnované českému zpravodajství, souvisí s problémy a s postavením cizinců v České republice (dokumenty, diskriminace, pojištění, víza, etc). Zvláštní pozornost je

⁶ Western union bank představuje nejvýznamnější z ukrajinských bank, první a dodnes nejčastěji využívanou banku pro převod peněz na Ukrajinu.

věnována i nové ukrajinské diaspoře, redakce začíná navazovat spolupráci s lokálním menšinovým tiskem v jednotlivých evropských zemích.

Významnou součástí jak internetové, tak tištěné verze jsou inzeráty, zejména nabídky práce, bydlení, ale i vyřizování dokumentů, pojištění, etc. Je příznačné, že nejnavštěvovanější sekci internetového portálu Ukragazeta jsou stránky věnované vizovým a pobytovým informacím. Jejich obsah je bohužel, částečně kvůli úpravám stránek, poměrně omezený, vychází především z informací získaných redakcí, která v tomto směru nespolupracuje s českými institucemi.

V současnosti je Ukragazeta financována především ze sponzorské podpory Ivana Vološina, ukrajinského podnikatele v České republice. Část příjmů pochází z reklamy, v příštím roce se noviny budou snažit získat státní grant na podporu činnosti.

Finanční zázemí a distribuce

Popisovaná media vychází v tištěné podobě, v případě Porohů a Ukrajinského žurnálu jsou starší čísla dostupná na internetu, Ukragazeta spravuje přímo internetový portál stejného názvu, který je denně aktualizován.

Menšinová periodika se obecně potýkají s problémem distribuce, vzhledem k celkově nízkému nákladu nepředstavují pro distribuční agentury dostatečně lukrativního zákazníka. Vedle převážně individuálně domluvených obchodů jsou důležitým místem různé ukrajinské akce, problematická je distribuce do regionů. Časopisy mají také řadu předplatitelů.

Porohy i Ukrajinský Žurnál vychází především díky státní podpoře. Způsob získávání dotací ovšem z pohledu jejich redakce není úplně ideální. I přesto, že oba časopisy mají několikaletou tradici, při žádání o grant se každoročně dostávají do nejisté situace. Nejde přitom jen o subjektivní pocit stresu a časovou náročnost – nejistota ohledně další existence nebo omezenost finančních zdrojů představuje značnou překážku pro další rozvoj i přípravu dlouhodobějších projektů. Zároveň je vzhledem k nastavení českého daňového zákona poměrně obtížné získávat soukromé sponzory.

Ukragazeta je financována ze soukromých zdrojů, v příštím roce se ovšem bude snažit získat grantovou podporu. I přesto, že je zde podstatně větší prostor věnován reklamě (a to i ruskojazyčné), není ani toto periodikum výdělečné.

Další media – rozhlas

V pondělí 19:25 byl na **rádiu Regina** (Český rozhlas) vysílán krátký pořad v ukrajinštině, s příznačným názvem „Pět minut o Ukrajině“. Šlo zejména o zpravodajskou relaci, zaměřenou jak na příslušníky nové, tak staré ukrajinské migrace, zejména na posluchače zapojené do činnosti některé z ukrajinských organizací nebo sdružení. Nabízelo zpravodajství z Ukrajiny, dále informace o ukrajinském dění v České republice, informace související s

problémy migrantů, rady ohledně zaměstnání cizinců v ČR, běžel zde informační spot Ministerstva práce a sociálních věcí (v rámci projektu Cizinci v České republice) atd.

Vysílání působilo od roku 2004 a navazovala na starší ukrajinské vysílání, které bylo ukončeno v roce 2002. Postupně mělo být rozšířeno, k čemuž ovšem nedošlo. Šlo o iniciativu redaktorky Ally Snihur-Balkovská, Borisem Chykulaje z Fóra Ukrajinců a Bohdanem Rajčince z Ukrajinské iniciativy. Existenci vysílání podporovalo (zejména po technické stránce) Fórum Ukrajinců, po praktické a finanční stránce ovšem fungovalo především díky dobrovolné aktivitě Ally Snihur-Balkovská, která dodávala radiu Regina kompletně připravený pořad. Činnost rádia byla ukončena kvůli mateřské dovolené šéfredaktorky Ally Snihur-Balkovská. Je poněkud paradoxní, že podle ředitele radia Regina bylo ukrajinské vysílání součástí radia Regina jen do roku 2002, kdyby bylo zrušeno. Informace o vysílání po roce 2004 pochází od Ally Snihur-Balkovské.

V současnosti probíhají jednání na obnovu ukrajinského vysílání.

Jak bylo zmíněno, diaspora není cílovou skupinou **Radia Svoboda** (www.radiosvoboda.org, internetový portál je provozovaný od druhé poloviny 90. let, ukrajinsky). Problematika migrace ovšem představuje jedno z jeho významných témat, vzhledem k důležitosti, kterou má pro ukrajinskou společnost jako celek. Pozornost je věnována otázce migrace v širším evropském kontextu stejně jako konkrétním příběhům a problémům nebo dopadům na Ukrajině. Nedávno například rádio Svoboda pořádalo kulatý stůl na téma nově vznikající ukrajinské zahraniční komunity. České republice ovšem není věnován výrazně zvláštní zájem, podle vyjádření ředitelky vysílání rádio nespolupracuje s českými ukrajinskými mediemi ani sdruženími. Určitá spojitost zde ovšem je, například redaktorka ukrajinského vysílání na Regině, Alla Snihur-Balkovská, původně pro Rádio Svoboda pracovala.

Závěrem

Popisovaná media nejsou jediným zdrojem informací pro Ukrajince v České republice, představují ale jeho nejinstitalizovanější část. Na druhou stranu je nutné zmínit, že v Česku vychází množství ruských novin a časopisů. Naprostá většina Ukrajinců mluví a čte rusky bez problémů, ostatně pro některé z příchozích, zejména z jihovýchodních částí země, je ruština mateřským jazykem⁷. Významným zdrojem informací je samozřejmě také internet, blogy, atd.⁸

Je zřejmé, že s rostoucím významem a dostupností internetu klesá význam tištěných médií, respektive se proměňuje jejich role. Pro Ukrgazetu je internetový portál stejně významný, ne-li ještě důležitější než tištěná podoba novin. Její redakce kromě klasických zdrojů využívá

⁷ Podle sčítání v roce 2001 jedna tvořili přes 17% obyvatelstva Ukrajiny etničtí Rusové, jako mateřský jazyk uvádí ovšem ukrajinštinu téměř 30% obyvatel, žijících zejména na jihovýchodě země. Podíl ruskojazyčných mezi ukrajinskými imigranty v České republice není známý. Viz. Ukrajinský statistický úřad - sčítání lidu. <http://www.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/nationality/>, <http://www.ukrcensus.gov.ua/eng/results/general/language/>. [Navštíveno 28. 10. 2009].

⁸ Za zmínku stojí určitě **Fórum Ukrajinců** (www.ukrainians.cz, většina textů je ukrajinsky) a další neformální blogy.

pro propagaci novin, ale i pro shánění příspěvatelů internetové sociální sítě, jako je Myspace, Odnoklasniki, atd. Podobně se v Radiu Svoboda stal během posledních let internetový portál ukrajinského vysílání (založený na konci 90. let) z doplňujícího projektu plnohodnotným médiem.

Pro českého čtenáře je významné, že Ukrajinský žurnál v současnosti pracuje na rozšíření internetových stránek, kde by od ledna měl vycházet v internetové podobě i český a polský překlad aktuálních čísel, která měla doposud jen ukrajinskou podobu.

Na druhou stranu, mezi ukrajinskými migranty v České republice je stále početná skupina osob, které k internetu přístup nemají, ať už z finančních nebo jiných důvodů, a tištěná podoba periodik je pro ně nejvýznamnějším zdrojem informací.

Do podoby ukrajinských médií se výrazně promítá otázka postavení Ukrajinců v České republice. Odráží rozdíl mezi starší a novější ukrajinskou migrací i postupnou proměnu obou těchto skupin. Ukazuje i poměrně nízkou míru konsolidovanosti ukrajinské komunity v ČR, míru interakce s českou většinovou společností. Reflektuje význam migrace pro ukrajinskou menšinu v České republice, důraz na potřebu aktuálních informací o praktických problémech souvisejících s migrací.

Popisovaná media zřejmě pokrývají jen menší část Ukrajinců pobývajících v České republice, zejména v Praze⁹. Roli hraje samozřejmě zmiňovaná nízká konsolidovanost ukrajinské komunity, přetrvávající nezáměr řady migrantů o zviditelnění se, popisovaný problém s distribucí, finanční náročnost, atd. Význam může mít i zaměření periodik, přes značný rozdíl mezi úrovní článků Ukrajinského žurnálu a Ukgazety, je společným rysem důraz na informovanost, vzdělání, kultivaci čtenářů. Všechna tato media se výrazně vymezují vůči bulváru, který mezi českými ukrajinskými médii zcela chybí. Jak již bylo ovšem zmíněno, ukrajinská komunita v České republice – a tedy i media, která využívá – se v současnosti poměrně rychle mění a vyvíjí.

⁹ Početné ukrajinské cizinecké komunity (přes 3 000 osob) je možné podle oficiálních statistik najít například v následujících městech: Brno (s okolím přes 11 000 osob), Liberec, Litoměřice, Mělník, Mladá Boleslav, Plzeň. Viz. ČSÚ, Počet cizinců v ČR. [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B900425281/\\$File/c01r07.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/B900425281/$File/c01r07.pdf). [Navštíveno 28. 10. 2009].

Zdroje

Porohy www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy
Ukrajinský žurnál www.ukrzurnal.eu
Ukrajinská gazeta www.ukrgazeta.cz
Radio Svoboda www.radiosvoboda.org
Fórum Ukrajinců v ČR www.ukrainians.cz
Rada vlády pro národnostní menšiny
<http://www.evropskyrok.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny-media/mensiny---media-15998/>

Vacek, Jiří, Babka, Lukáš. 2009. Hlasy vyhnaných. Periodický tisk emigrace ze sovětského Ruska (1918 – 1945). Praha: Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna.

Zilynskij, Bohdan. 1995. Ukrajinci v Čechách (1894) 1917 – 1945 (1994). Praha: X-Egem.

Článek vznikl v rámci projektu "Kvalitními informacemi ke kvalitní integraci" Multikulturního centra Praha za podpory Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí.

O autorece:

Lucie Trlifajová vystudovala etnologii na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, ve své diplomové práci se věnovala ukrajinské migraci v ČR. Během studií strávila rok ve Francii na Université de Toulouse.